

DÜĞÜNLERDE HAVAYA SİLAH SIKMA DAVRANIŞI: BALIKESİR KÖYLERİ ÖRNEĞİ

Firing Guns in the Air at Weddings: The Example of Balıkesir Villages

Gülşah Sıla SEZEN¹²

Öz

Bireysel silahlanma kavramı bireylerin herhangi bir neden veya amaç doğrultusunda kendi özelinde silah bulundurmasıdır. Türkiye’de bireysel silahlanmanın en çok rastlandığı alanlardan biri düğünlerde silah kullanımıdır. Bu silah kullanımı ile birçok ölüm ve yaralanma olayları olmaktadır. Yasal düzenlemelere rağmen düğünlerde silah kullanımının önüne halen geçilememiştir. Bu sebeple bu çalışmanın amacı düğünlerde silah kullanımının nedenlerini toplumsal boyutta anlayabilmek ve buna dayanarak çözüm önerilerinde bulunabilmektir. Çalışma Balıkesir’in dört köyünde düğünlerde silah kullanan ve silah kullanımına şahit olan 12 erkek, 6 kadın olmak üzere 18 kişi ile mülakat yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda ulaşılan verilere göre, düğünlerden silah kullanılmasının temel sebepleri alkol, eğitimsizlik ve eğlence olarak gösterilebilir.

Anahtar kelimeler: Düğün, bireysel silahlanma, magandalık, silah, şiddet

Abstract

The concept of individual armament is the possession of weapons by individuals for any reason or purpose. One of the most common areas of individual armament in Turkey is the use of guns at weddings. Many deaths and injuries occur with the use of guns in such occasions. Despite legal regulations, the use of guns at weddings has still not been prevented. For this reason, the aim of this study is to understand the reasons for the use of guns at weddings on a social scale and to propose solutions based on this. The study was conducted using the interview method with 18 people, 12 men and 6 women, who used guns at weddings and witnessed the use of guns in four villages of Balıkesir. According to the data obtained as a result of the study, the main reasons for using guns at weddings can be shown as alcohol, lack of education and entertainment.

Keywords: Wedding, individual armament, celebratory gunfire, guns, violence

¹² Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD Yüksek lisans mezunu, Balıkesir/TÜRKİYE

GİRİŞ

Sosyal bilimler sürmekte olan yaşantımızın insani ve toplumsal özelliklerini ortaya çıkartabilmek, anlayabilmek ve gerektiğinde yaşantıyı bu özellikler bağlamında değiştirme ve düzenleme önerileri sunmak amacıyla var olan akademik bir alandır. İçerisinde tarih, hukuk, antropoloji, psikoloji gibi alanları barındıran sosyal bilimlerin en önemli diğer bir alanı ise sosyolojidir. Sosyoloji bir toplumun veya toplumların özelliklerini ve derinliklerini ortaya koymak açısından en çok başvurulan alandır. Toplumsal olay ve olguların, toplumu oluşturan sosyal yapıların incelenmesi ve bu olaylar, olgular ve yapılar arasındaki karşılıklı olabilecek etkileşimlerin anlaşılabilmesi için sosyoloji alanı oldukça önemlidir. Bu makale, sosyolojinin ilgi alanlarından olması gerektiğine inandığımız, Türk kültüründen izler barındıran özel günlerde ve kutlamalarda havaya silah atma eylemi üzerinedir.

Birçok toplumsal olayda olduğu gibi özel günlerin kutlanmasında (nişan, düğün, asker eğlencesi gibi) etkili olan unsurlar toplumun sahip olduğu kültür, gelenek, örf ve adetlerdir. Bu kutlamaların yapılaş şekli yöreden yöreye, bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Bu farklılıklara rağmen, kutlamaların ortak amacı yaşanan mutluluğu yakın çevreleriyle paylaşmak ve mutluluklarına ortak aramaktır. Nişan töreni, düğün, asker eğlencesi olarak örneklendirdiğimiz bu kutlamalara daha küçük anlamda maç sonrası kazanan takımın yaptığı kutlamaları ya da gerçekleşen bir seçim sonrası yüksek oranlarla galip gelmiş partinin destekleyicilerinin seçim kutlamaları da örnek verilebilir. Tüm bu kutlamalar gerçekleşirken dikkat edilmesi gereken bir husus ise kutlamada bulunan herkesin öncelikle can güvenliğidir. Bu husus akıllara mutlulukların paylaşıldığı bu kutlamalarda neden can güvenliği arıyoruz sorusunu getiriyor olsa da günümüz toplumu için gerekli bir arayış haline gelmiştir. Türk kültüründe çok eski zamanlardan beri özellikle düğünlerde olmak üzere nişan töreni, kız alma merasimi, asker eğlenceleri gibi kutlamalarda havaya silahlar atılmış ve çoğu zaman bilinçsizce kullanılan bu silahlardan çıkan kurşun ile birçok yaralanma ve ölüm olayları yaşanmıştır. Bir mutluluğun paylaşıldığı kutlamalar böylelikle unutulmayacak acılara dönüşmüştür. Türkiye Cumhuriyeti Devleti uzun yıllardır bu konu hakkında önemler almaya çalışmış, farklı kanunlar, ceza sistemleri geliştirme yoluna gitmiş ancak tam anlamıyla bir çözüm üretememiştir. Her geçen zaman diliminde silah kullanımı ve sözü edilen kutlamalarda yaralanma ve ölümler artmaktadır. Devlet ile birlikte kendi illerinde çözüme gitmeye çalışan yöneticiler de bazen başarılı olmuş, bazen ise hiçbir şeyi değiştirememiştir.

Bireysel silahlanma olarak adlandırabileceğimiz bu olay, Türkiye ile birlikte dünya genelinde de önemli ölçüde problem yaratmaktadır. Bireysel silahlanma, kabaca bireylerin farklı nedenlerle (meslek gereği, hobi, güvende hissetme) kendine özgü bir silah bulundurmasını ifade eder. Kaya'nın belirttiği üzere, Türkiye'de her gün yaklaşık 8 kişi bir sivilin kullandığı bireysel silahla hayatını kaybetmektedir (2009: 2). Gündelik yaşantımız içerisinde çok sık duyuyor olduğumuz 'maganda kurşunu' haberlerini de ele almak gerekmektedir. Aslında artık hiçbirimize anormal gelmeyen, çok sık duyduğumuz ve belki de bu yüzden çözüm bulmak yerine normalleştirdiğimiz bir olay magandalık. Hürriyet haber ve daha birçok haber şirketinin de sunduğu Ağustos 2018 tarihli bir örnek vermek gerekirse: "Niğde de sokak düğünü sırasında kimliği henüz belirlenemeyen kişi tarafından havaya ateş açıldı. Açılan ateş sonrası tabancadan çıkan kurşun, gelinin ağabeyi H.K.'nin başına isabet etti. H.K. yaşamını yitirdi" (2018, 7 Ocak tarihinde ulaşıldı). Umut Vakfı'nın 2017 yılına dair vermiş olduğu sayılara dayanırsak, bireysel silahlarda son üç yılda %61 artış görülürken, 2017 yılında yaşanan 3494 bireysel silahlı olayda 2187 kişi öldürüldü ve birçoğu ağır olmak üzere 3529 kişi de yaralandı (2018, 7 Ocak tarihinde ulaşıldı). Azımsanamayacak olan bu rakamlar, bireysel silahlanmanın etkisini insani ve toplumsal olarak verdiği zarar ile önemli

ölçüde göstermektedir. Sözü edildiği şekilde ülkemizde daha çok kutlamalarda görülen havaya silah atma olayı, sosyal bilimler tarafından aydınlatılması ve çözüm önerilerinde bulunulması gereken bir konudur. Aksi takdirde her geçen yıl mutluluğun paylaşıldığı düğün, nişan gibi törenler kana bulanmaya artarak devam edecektir.

Tüm bunlardan sonra belirtmek gerekir ki, bu çalışma düğünler üzerinden ele alınmış olan havaya silah atmak eyleminin anlamını, önemini ve işlevini ortaya çıkartmak amacıyla yazılmıştır. Düğünlerde havaya silah atmaya nasıl bir anlam yüklediği, nasıl yapıldığı ve nasıl meşrulaştırıldığı soruları üzerinde durulmuş, bu sorulara yanıt bulabilmek amacıyla Balıkesir ilinin 4 farklı merkez mahalle/köyünde derinlemesine mülakat yapılmıştır. Çalışma alanı olarak köylerin/kırsal mahallerinin seçilmesi, şehir merkezinden ziyade bu bölgelerde açık hava düğünlerinin ve dolayısıyla havaya silah atma eyleminin daha çok gerçekleştiği düşüncesidir. Çalışmada öncelikli olarak sırasıyla şiddet, silah, bireysel silahlanma kavramı, bireysel silahlanmanın boyutu, nedenleri, dünyada ve Türkiye’de bireysel silahlanmanın konumu ve yasal düzenlemelerin değerlendirilmesi yapılmış, sonra gerçekleştirilmiş olan görüşmeler çerçevesinde silah atmanın yeri, anlam ve önemi tartışılmıştır. Düğünlerde silah kullanımının toplumsal yerini değerlendirmek adına teorik anlamda sembolik etkileşimcilik yaklaşımına başvurulmuştur. Düğünlerde silah kullanımı hakkında detaylı bilgi toplamak adına çalışma süresince nitel araştırma yöntemlerinden mülakata başvurulmuş, katılımcılarla yarıyapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerden çıkarılan sonuçlar değerlendirilmiş, düğünlerde silah atma eyleminin engellenebilmesi için faydalı olabilecek çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

İLGİLİ ALANYAZIN

Şiddet ve Silah

Şiddet kelimesi Arapça ‘şedd’ kelimesinin değişime uğramasıyla Türkçeye ‘şiddet’ olarak geçmiştir. Türk Dil Kurumu tanımına bakıldığında ilk anlamıyla şiddet, bir hareketin, bir gücün ya da bir kuvvetin derecesi anlamına gelmektedir. Oxford İngilizce Sözlüğünde ise şiddet (violence), kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, bedensel zedelenmeye sebep olma şeklinde ifadelerle tanımlanmaktadır. Şiddet dendiğinde akıllara birçok şey gelebilir: aile içi şiddet, kadına karşı şiddet, cinsel şiddet, sözlü ve sözsüz şiddet. Genel olarak bakıldığında şiddet kavramı erkeklerle ilişkilendirilmekte ve bunun sebebi özellikle ataerkil toplum yapılarında rastlanan ‘erkek güç ve kuvvet sahibidir’ anlayışına dayanmaktadır. O halde söylemek mümkündür ki şiddet, güçlü olanın güçsüz olana uyguladığı bir eylemdir. Aslında şiddet kavramı sosyal, psikolojik, sosyolojik ya da politik anlamlarda ele alındığında kesin olarak tanımlanması zor bir kavramdır. Göksu’ya göre şiddet, saldırganlıkla birlikte ele alınması gereken bir davranış biçimidir. Bu anlamda ele alındığında “şiddet, herhangi bir nesne, varlık ya da kişiye doğru yönlendirilmiş, o kişiyi tahrik edici ya da yıpratıcı bir eylemi, kimi zaman da eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği içerir” (Göksu, 2008: 25). Şiddet ve saldırganlığın içgüdüsel olduğunu yani psikolojik olarak tanımlanmasını gerektiğini vurgulamak yanlış olmayacaktır. Ancak bu çalışmada ele alınan konu psikolojik bir değerlendirme olmadığı için detaylarına yer verilmemiştir. Şiddet kavramı yalnızca bireysel ve psikolojik değil, aynı zamanda toplumsal veya siyasal olarak da ele alınabilir. Toplumsal bağlamda ele alındığında, şiddet toplumsal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Üzerinde durmuş olduğumuz düğünlerde silah atma eylemi toplumsal şiddet olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde bu eylem için kullanılan şiddet aracı silahtır yani burada silah şiddetin bir simgesidir.

Antropolojik anlamda bakıldığında silah kültürün bir ürünü olarak görülmektedir. Göksu çalışmasında silahı en basit şekliyle “insanların kendilerini, doğaya ve düşmanlarına karşı savunmak için geliştirdikleri araçlar” olarak tanımlar (2008: 55). Silah deyimi çok geniş bir kavramdır. Altında birçok farklı tip ve çeşit barındırmaktadır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’na göre ateşli silahlar, patlayıcı maddeler, herhangi bir saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya yaralayıcı aletler silahın çeşitlerine örnek olarak gösterilebilir (Akt: Kaya, 2009: 2). Bu çalışma dahilinde olan silah çeşidi ise ateşli silahlar içerisine girmektedir. Bu silahları çalışma bağlamında gerçek silah ve kurusıkı tabanca olarak ayırmak mümkündür. Kısaca ifade etmek gerekirse gerçek silah ve kurusıkı tabancalar arasındaki en önemli fark, gerçek silahlar gerçek mermi kullanımına izin verirken yani mermi çekirdeği silahtan ayrılabilirken, kurusıkı tabancalarda kullanılan kurusıkı mermileri yalnızca ses çıkartma özelliğine sahiptir. Kurusıkı tabancalara sahip olmak gerçek bir silaha sahip olmaktan yasal ve maddi anlamda çok daha kolaydır. Örneğin, gerçek silah için senelik olarak ödemeniz gereken yüksek bir vergi uygulaması ve ruhsat sahibi olma zorunluluğu varken, kurusıkı tabanca için böyle bir vergi ödemenize ve ruhsat sahibi olmanıza gerek yoktur. Kurusıkı tabancalara ulaşma ve sahip olma yolu gerçek silah sahibi olmaktan çok daha kolaydır. Hem bu sebeplere hem de kurusıkı tabanca ile işlenen suçların gerçek silahla işlenen suçlar kadar ağır cezalandırılmaması sebebine (yasal düzenlemeler gelecek bölümlerde aktarılmıştır) dayanarak son zamanlarda kurusıkı tabanca kullanımı artmış durumdadır. Çalışmada gerçekleştirilen görüşmeler boyunca da katılımcılar kurusıkı tabanca ile yapılan ateşlemelerin daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Şiddet ve silah kavramlarını biraz olsun açmaya çalıştıktan sonra söylenebilir ki, silah kullanımı şiddetin bir türüdür ve bu şiddet hem bireysel hem toplumsal anlamda insanlığa zarar vermektedir. Bu kavramlar ayrı ayrı ve birlikte ele alındığında korku duygusunu da beraberinde getirmektedir.

Bireysel Silahlanma

Bireysel silahlanma, devletlerin savaş vb. durumlar için birbirlerine karşı ya da kendi içlerinde güvenlik ve savunma amaçlı silahlanması durumundan çok farklı bir durumdur. Bireysel silahlanma kavramı tam olarak birey üzerinden değerlendirilen bir kavramdır. Kaya’ya göre bireysel silahlanma, “sivillerin herhangi bir ideolojik düşünce sistemi ile hareket etmeksizin psikolojik, toplumsal ve kültürel nedenlerle bireysel olarak silah bulundurması ve onlarla kendini donatmasını” ifade etmektedir (2009: 2). Bireysel silahlanma, silah kavramını tanımlarken de söylemiş olduğumuz üzere, şiddetin bir parçasıdır ve beraberinde korku duygusunu da getirmektedir. Bu duyguyu hissettiriyor olmasındaki temel sebeplerden biri ise bireysel silahlanma sebebiyle çok fazla can kayıpları yaşanmış olmasıdır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında değerlendirilen silah çeşitlerinden ateşli silah, bıçak ve delici aletler Kaya’nın da belirtmiş olduğu gibi kullanımı en yüksek olan bireysel silah çeşitleridir (2009: 2). Verilere bakıldığında bireysel silahlanma ve silah kullanımı oranları bazen benzerlik veya yakınlık gösteriyor olsa dahi, bireysel silahlanma olgusu dünya genelinde ve Türkiye özelinde ayrı olarak incelenmelidir. Böylelikle bireysel silahlanmanın boyutunu kavrayabilmek daha kolay olacaktır.

Bireysel Silahlanmanın Nedenleri

Umut Vakfı tarafından yapılan araştırmalarda bireysel silahlanmanın nedenleri 3 ana kategoride ele alınmaktadır: Kültürel nedenler, toplumsal nedenler, psikolojik nedenler. Kaya’nın aktarımına göre, Bakırköy Psikiyatrik Tedavi ve Araştırma Merkezi (BAPAM), Türkiye’de silah ruhsatı almak için başvuranların neden silah aldıklarını saptamak amacıyla yaptığı araştırmada ise şu sonuçlara ulaşılmıştır: İş Riski (%35), Evde Bulunsun (%23,6), Merak-Hobi (%16,7), Meslek Gereği (%6,8), Hatıra (%5,5).

Bunların yanı sıra, ülkemizde silah sahibi olmak çok kolay bir hale gelmiştir. Bireysel silahlanma ciddi bir mesele olduğu halde, Makine Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK), internet üzerinden silah satışları yapmaktadır. Üstelik bu satışı ödeme kolaylığı olması adına taksitle de gerçekleştirmektedir. 7 Ocak 2019 tarihinde Ntv Haber’de yayımlanan bir habere göre, MKEK gündemde olan enflasyonla mücadele eylemine katıldı ve mermilerde indirim gitti. Enflasyonla mücadele kapsamında mermilerin fiyatında yaklaşık %7,5 oranında bir indirim yaptı. Silah üretiminin ve silah satışlarının artarak devam etmesi, aynı zamanda silahı ateşlemek için gerekli olan merminin MKEK gibi kurumlarca indirimli hale getirilmesi ülkemizde bireysel silahlanma oranlarının artmasına sebep olmaktadır.

Dünyada Bireysel Silahlanma

Bireysel silahlanma olgusu ele alındığında akıllara gelecek olan ilk ülke Amerika Birleşik Devleti (ABD)’dir. Araştırmalar bireysel silahlanma oranı en yüksek olan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğunu ortaya koymaktadır. ‘Gun culture’ yani silah kültürü çalışmaları üzerinden de yürüyen bireysel silahlanma çalışmaları, Amerika Birleşik Devletleri üzerinden derinlemesine örnek incelemelerine gitmektedirler. Bu ülkede bireysel silahlanma öyle normaldir ki, alışveriş için gitmiş olduğunuz herhangi bir süpermarkette silah reyonlarına rastlamanız şaşırtıcı olmayacaktır. Farklı çeşitleri ve farklı ücretleriyle tüketicilerin kullanımına hazır olarak satılmaktadırlar. Silah satışı ve silah kullanımının bu kadar serbest olması ülke yöneticileri tarafından yasalar ya da kanunlar aracılığıyla bir engel konulmuyor oluşudur. Ülkede, her 100 kişiden 90 tanesinde bireysel silah bulunmaktadır (Kaya, 2009: 4). Aksi örneklere baktığımızda ise, İngiltere, Kanada ve Avustralya’da geliştirilmiş olan yasa reformlarıyla bireysel silahlanmanın sebep olduğu sonuçlarda bir azalma görülmektedir. Bunlarla birlikte Japonya’da silah kullanımı tamamıyla yasak durumundadır. Anlaşılacağı üzere, bireysel silah kullanımını azaltmak ya da yok etmek geçerliliği ve devamlılığı olan yasal düzenlemelere de bağlıdır.

Küçük Silahlara Karşı Uluslararası Eylem Ağı’nın (IANSA) sunmuş olduğu verilere göre dünya üzerinde yaklaşık olarak 875 milyon ruhsatlı bireysel silah bulunmaktadır. IANSA’ya göre bu rakam dünyadaki küçük silahların yaklaşık %74 oranına karşılık gelmektedir. Bu yüksek oran bireysel silahların, devletlerin elinde olan silahlardan çok daha fazla olduğunu göstermektedir. IANSA’nın yapmış olduğu başka bir araştırma sonucuna göre, silah sahiplerinin büyük çoğunluğunu siviller oluşturduğu gibi silah sebebiyle hayatını kaybedenlerin çoğunluğu yine sivillerdir. Her gün silah nedeniyle dünya genelinde gerçekleşen yaklaşık 1000 ölümün 250 kadarı bir savaş ya da silahlı çatışmada meydana gelirken, geriye kalanını cinayetler, intiharlar ve istenmeden gerçekleşen silah ölümleri oluşturmaktadır. İstenmeden gerçekleşen silah ölümlerinin oranı ise %5 durumundadır.

Türkiye’de Bireysel Silahlanma ve Yasal Düzenlemeler

1993 yılında bireysel silahlanma ile mücadele için kurulmuş olan Umut Vakfı verilerine göre, ülkemizde her 100 kişiden 13’ü ateşli silaha sahip ve her yıl yaklaşık olarak 4500 kişi bireysel silahlardan çıkan kurşunlarla ölmektedir. Yani insanlar ya serseri, kör bir kurşunun ya da bir magandanın kurşununa kurban gidiyorlar. Ayrıca ülkemizde bireylerin sahip olduğu yaklaşık 2,5 milyon ruhsatlı ve 8 milyon ruhsatsız silah bulunmaktadır. Vakfın güncel bilgilerine göre, Türkiye’de son 8 yılda satılan silah sayısı %358 oranında artmıştır. Umut Vakfı’nın en son yayımlanmış olduğu 2017 verilerine bakacak olursak, 2016 yılına kıyasla %28, son üç yılda yaklaşık %61 artışla 3494 bireysel silahlı olay medyaya yansımıştır. Yaşanan bu ölüm olaylarında kullanılan silahların %35,37’sini tabanca oluşturmaktadır (Umut Vakfı 2017 yılı silahlı şiddet haritasına <http://www.umut.org.tr/umut-vakfi-turkiyesilahli-siddet-haritasi2017/> adresinden ulaşılabilir). Umut Vakfı Kurucu Başkanı Nazire Dedeman Çağatay’ın bir

konusmasında belirttiği şekliyle, 2017 yılında Türkiye bireysel silahlanma konusunda 178 ülke arasından 14.sırada yer almaktaydı. Bu istatistikler ve rakamlar bireysel silahlanmanın ciddiyetini göstermektedir.

Tüm bunlar olurken Türkiye’de yasal düzenlemeler çerçevesinde de bazı değişimler ve gelişmeler olmaktadır. Yasal düzenlemenin derinlerine inmek gerekirse, özel anlamda ilk olarak düğünlerde kurşunlu silah atılması 1843 yılında, hem kurşunlu hem de kurşunsuz silah atılması ise 1850 yıllarında yasaklanmıştır (Akt: Keha, 2017: 517). Ancak bu yasaklardan olumlu sonuçlar alınmamıştır. Aslına bakılırsa, Türkiye genelinde uygulanmakta olan ve yürürlüğe sürekli değişerek giren silah kullanım cezaları, bireysel silah kullanımını azaltmayı bir türlü başaramamıştır. Yasal düzenlemelerle birlikte silah ruhsatı almak eskisinden zor hale getirilmiştir ancak burada da kurusıkı tabancaların kullanımını artmaya başlamıştır. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile bireysel silah kullanımlarında ve bu silahlarla işlenen suç cezalarında belli artırımlara gidilmiştir (Kaya, 2009: 6). Ayrıca Kaya’nın aktarımına göre ruhsatlı da olsa silahla havaya ateş açılmasına cezalar getirilmiştir ve özellikle maç sonrası, asker uğurlaması, düğün gibi kutlamalarda havaya silah atmak olası kast olarak kabul edilmiştir. Havaya açılan bu ateş ile kimse zarar görmese dahi 6 aylık bir ceza süresi öngörülmüştür. Eğer zarar gören olursa, Türk Ceza Kanunu madde 81 ve 86 ile kasten adam öldürme veya yaralama suçundan ise bu ceza artmakta, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına kadar gitmektedir. (Kaya, 2009: 6). Açıkçası tüm bu cezalar hiçbir zaman tam anlamıyla uygulanabilmiş değildir. Bunun sebeplerine örnek olarak ülkemizdeki meslek gruplarından bazılarında işleri gereği resmi olarak silah taşıma ruhsatı ve silah verilmesi gösterilebilir. Bu mesleklere, sebebi her ne olursa olsun silah veriliyor olması, bireysel silahlanma kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin, çalışmamızdaki katılımcılar arasında da bulunduğunu söyleyebileceğimiz en az bir dönem köy ve mahalle muhtarlığı yapmış olanlara silah verilmektedir. Bu kişiler de köylerinde düzenlenen herhangi bir düğün, asker eğlencesi gibi kutlamalarda resmi olarak verilmiş olan bu silahlarını kullanarak köy halkına yanlış örnek olabilmektedirler. Muhtarlara verilen bu silahı ‘muhtarlık silahı’ olarak tanımlamak mümkündür.

Yasal düzenlemeler bağlamında bazı medya haberlerine yer vermek yerinde olacaktır: 2010 yılında Hukuki Haber’in yapmış olduğu bir haberdeki ifadeler şöyledir: “Türkiye Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonu’nda oluşturulan Silah Alt Komisyonu’nun hazırladığı silahlanma ya ilişkin tasarıda magandalara yönelik cezalar geliyor. Tasarıya göre düğün ve nişan gibi açık toplantılarda silah kullananlara 1 yıl ile 3 yıl arasında değişen hapis cezası verilecek. Ayrıca, ruhsatlı silah verilirken herkesin silahından bir boş kovan numune alınacak.” Sözü geçen tasarı tam anlamıyla amacına ulaşmamış olacak ki, en güncel haliyle 2018 yılında Trt Haber’in yazmış olduğu bir haberde ise ifadeler şu şekilde: “Düğünler başta olmak üzere vatandaşların yoğun olarak bulunduğu yerlerde silahla havaya ateş açarak halkın hayatını tehlikeye sokanlara 5 yıla kadar hapis cezası verilecek.” Bu haber noktasında ele alınması gereken çalışma açısından da önemli bir konu ise bugüne kadar herhangi bir cezai yaptırım olmayan kurusıkı tabancaların da artık ceza kapsamına gireceğidir. Trt Haber ifadesi şöyledir: “Kamuoyunda "kurusıkı" olarak bilinen ses ve gaz fişegi atabilen silahlarla ateş ederek, genel güvenliği tehlikeye düşürme de suç kapsamına dahil edilecek. Bu düzenlemeyle de kurusıkı silahla ateş edenlere iki yıldan 3 yıla kadar hapis cezası verilecek. ” Son yapılan düzenleme ise bu çalışmanın mülakat aşamasında iken yayımlanmış olan bir genelgedir. 26 Ekim 2018 tarihinde yayımlanan bu genelgenin medyaya yansıyan başlıklarında şu ifadeler yer almaktaydı: “İçişleri Bakanlığı düğün, nişan ve benzeri organizasyonlarda havaya ateş açılmasının engellenmesi için valiliklere genelge gönderdi. Valilikler, düğün ve nişan gibi törenler öncesinde, silah kullanılmayacağına dair organizasyon sahiplerinden taahhütname alacak.”

Yasal düzenlemelerin yanı sıra, bazı iller özel anlamda kendi tedbirlerini oluşturmaya çalışarak bireysel silahlanma ile mücadele etmektedirler. Haziran 2018’de Kırıkkale’de Valilik ve İl Emniyet Müdürlüğünce gerçekleştirilen “Magandalara Karşı Her Düğüne Bir Polis” projesi bu anlamda önem taşımaktadır. Aynı şekilde, Kırıkkale’nin ilçesi olan Yahşihan ilçe Kaymakamlığı ve İl Emniyet Müdürlüğü ortaklığında gerçekleştirilen “Düğünlerde Silah Atmayalım Hayatları Karartmayalım” projesi de önemlidir. Bu proje, Umut Vakfı tarafından ödüle layık görülmüştür. Mayıs 2017 Milliyet Haber’de, Kırşehir’in ilçelerinden Kaman’da İlçe Emniyet Müdürlüğünde görevli polisler tarafından açık alanlarda yapılan düğünlerde gerçekleşen denetimler sonrasında 4 kişiye ‘açık alanda silah kullanmaktan’ ceza kesildiği belirtilmektedir. Sözü edilen bu örnekler, ülkemizde bireysel silahlanma ile mücadelenin önemli bir boyuta ulaşmaya başladığının göstergesidir. Ülkemizde, Umut Vakfı sayesinde bireysel silahlanma ile mücadele konusunda olumlu gelişmeler olmaktadır. Vakıf, toplumda bireysel silahsızlanma bilincinin oluşturulması ve 28 Eylül tarihinin ‘Dünya Bireysel Silahsızlanma Günü’ olarak kabul edilmesi için her yıl aynı tarihte çeşitli etkinlikler düzenlemektedir.

Tüm bunlardan yola çıkılarak denilebilir ki sırasıyla üzerinde durmuş olduğumuz şiddet, silah ve bireysel silahlanma olguları dünyada ve ülkemizde gün geçtikçe artmakta ve bu nedenle daha fazla önem kazanmaktadır. Bireysel silahlanmanın toplumsal anlamda en yaygın görüldüğü alanlar kutlamalar olarak belirlenmiştir. Bu kutlamalar asker eğlenceleri, düğün törenleri, kız alma törenleri ya da maç sonrası kutlamalar olarak gösterilebilir. Ancak bu çalışmanın konusunu düğün törenleri oluşturmaktadır. Sosyolojinin temel yaklaşımlarından biri olan sembolik etkileşimciliğe göre toplumsal düzen, içinde yaşadığımız her şeye yani nesnelere yüklediğimiz anlamlar sonucunda oluşur. Nesnelere yüklediğimiz bu anlam, toplumsal düzenin oluşması ve insanlararası etkileşimin ortaya çıkması açısından önemlidir. Toplumsal düzenin oluşmasında bireye daha aktif olarak yer verirler. Bireyin nesnelere, olaylara yüklemiş olduğu anlamda toplumsal yapıyı oluşturan önemli bir unsurdur. Bir anlamda sembolik etkileşimcilik, sosyal psikoloji alanıyla yakınlık göstermektedir. Sembolik etkileşimcilik, diğer kuramlara göre gündelik hayatın içerisine daha çok yönelen bir kuramdır. Kuram bireylerle ve diğer bir anlamda ise toplumun küçük yani mikro gruplarıyla ilgilenmektedir. Sembolik etkileşimcilik kuramının bu anlayışına da dayanarak, bu çalışmada bireylerin, özellikle kırsal kesimde yaşayan bireylerin, düğünlerde havaya silah atılması eylemine nasıl bir anlam yükledikleri, bu eylemi neden gerçekleştirdikleri anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM, VERİ TOPLAMA VE ANALİZİ

Bu çalışma, düğünlerde havaya silah atmanın nedenlerini ortaya koyabilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, nitel bir araştırma yöntemiyle ve mülakat tekniği kullanılmıştır. Mülakat sorularının hazırlanması nda yarı-yapılandırılmış görüşme formları tercih edilmiştir. Böylelikle, katılımcılara açık ve kapalı uçlu sorular olmak üzere genel hatlarıyla 7 soru sorulmuş, çalışmanın amacı doğrultusunda konu detaylandırılmaya çalışılmıştır (Mülakat soruları Ek-1’de görülebilir). Çalışmanın evrenini Türkiye’de düğünlerde silah atılan köyler oluştururken, örneklem Balıkesir ili merkez köyleri olarak seçilmiştir. Örneklem seçilirken, sosyal bilimlerde örnekleme tiplerinden olan kartopu örnekleme ve ölçüt örnekleme birlikte kullanılmıştır. Kartopu örnekleme, seçilen bir köydeki kişilerin yönlendirmesiyle diğer köylere ve kişilere ulaşarak çalışmaya devam etmek şeklinde iken, çalışmanın ölçüt örnekleme silah atan veya çevresinde silah atılan köylü bireylere ulaşmaktır. Örneklem Balıkesir ilinin merkez köyleri olarak seçilmesinin temel sebebi ise ulaşılabilirlik kolaylığıdır. Hem çalışmacıların köylere ulaşımı düşünülmüş hem de bu köylerde yaşayan tanıdık bireyler bulunmaya çalışılmıştır. Tanıdık

bireylere başvurulma sebebi ise silah atma konusunda devlet tarafından cezai yaptırımlar olması, bireylerin bu konuda konuşmasını engelleyebileceği düşüncesidir.

Veri toplama sürecinde çalışmanın örneklemini oluşturan 4 merkez köy bulunmaktadır: Aslıhantepecik, Çandır, Ovabayındır, Ovaköy. Çalışmaya 12 erkek ve 6 kadın olmak üzere toplam 18 kişi katılmıştır. Aslıhantepecik köyünde 1 erkek, Ovabayındır köyünde 6 erkek ve 1 kadın, Ovaköy köyünde 2 kadın, Çandır köyünde ise 5 erkek ve 3 kadın ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin birçoğu katılımcı ve görüşmeci arasında baş başa yapılamamış, onun yerine genellikle köy kahvesinde ya da davet edilen evlerde yapılmıştır. Dolayısıyla bazı görüşmeler ‘odak grup’ niteliği taşımaktadır. Mülakatlar 2 çalışmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak mülakat yapmak üzere köylere giderken her anlamda desteğinin ve avantajının görülmüş olduğu E. Bey de çalışmacılara eşlik etmiştir. Bu kişi çalışmacıların köylere rahat ulaşımını sağlamakla birlikte, erkek olması avantajı ile köylerde 2 kadın çalışmacıya kolaylık sağlamıştır. Bunun temel sebebi ise mülakatların çoğunluğunun köy kahvelerinde gerçekleştirilmiş olması ve köy özelinde düşünüldüğünde araştırmacının erkek olması güven sağladığı düşüncesidir. Mülakatlara eskiden köy olan ancak büyükşehir ile birlikte resmen Balıkesir Altieylül Belediyesine bağlı mahalle olarak geçen Ovabayındır Mahallesi başlanmıştır. Ovabayındır’da ilk görüşmenin yapıldığı M. Bey aynı zamanda çalışmamızın “gate-keeper”ı konumundadır. Daha önceki dönemlerde muhtarlık da yapmış olan M. Bey sayesinde silah kullanımının yaygın olduğu köylere ve doğrudan silah deneyimi olan kişilere ulaşmak çalışmacılar için çok daha kolay olmuştur. Gate-keepers kavramı Türkçe anlamına bakıldığında kapı bekçisi veya kapıyı tutanlar olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemlerinde ise ‘yol gösterenler’ şeklinde tanımlanabilir. Bu anlamda bakıldığında E. Bey ve M. Bey çalışmanın gatekeeperslarıdır. Veri toplama sürecinde 18 katılımcı ile yapılan mülakatlar katılımcıların onayı alınarak çalışmacıların cep telefonları ile ses kaydına alınmıştır. Veri işleme sürecinde ise alınan ses kayıtları çalışmacılar tarafından deşifre edilmiş, deşifreyon sürecinde ‘aynen çözümlenme’ işlemi uygulanmıştır. Yani ses kaydına alınmış olan konu ile ilgili-ilgisiz her şey birebir yazıya dökülmüştür. Deşifreyon işleminin ardından veriler tasnif edilmiş ve genel bir değerlendirme ile mülakatlardan çıkartılabilecek sonuçlar tartışılmıştır.

Veri toplama sürecinde karşılaşılan bazı zorlukları da bu bölümde paylaşmak faydalı olacaktır. Veri toplama sürecinde, seçilen köylerin özellikle bir tanesinde (Çandır Mahallesi) mülakatları gerçekleştirmek oldukça zor olmuştur. Bu köy, M. Bey’in ve köylülerinin yönlendirmesi üzerine Balıkesir’in silahlı olaylarının en çok yaşandığı bir köy olduğu için seçilmiştir. Köy kahvesinde 5 erkek ile gerçekleştirilen görüşmeler esnasında katılımcıların yanlarında silah olduğu bilindiği için çalışmacılar açısından ‘tedirgin’ bir ortam olmuştur. Çalışmacıların kadın olarak köy kahvesine girmesi ve silah ile ilgili bir konu üzerinde çalışıyor olması köylüler tarafından dikkat çekmiş ve ilgiyi ciddi anlamda üstüne toplamıştır. Diğer bir konu ise, silah kullanma konusunu her şeye rağmen hassas buldukları için çalışmacıların devlet tarafından kontrol amacıyla geldiği düşünülmüş, herhangi bir yasal işlem veya cezai yaptırım ile karşılaşmak düşüncesiyle köylerde katılımcı bulmak kolay olmamıştır.

Görüşmeler 12 erkek ve 6 kadın olmak üzere 18 kişi ile yapılmıştır. Katılımcılar arasında 7 çiftçi, 4 ev hanımı, 3 öğrenci, 2 esnaf, 1 işçi ve 1 emekli bulunmaktadır. Katılımcıların genel yaş aralığı 20-77 yaş olup, yoğunluk 40-70 yaş aralığında görülmektedir. 20-77 yaş aralığına ek olarak katılımcılarımız arasında 14 yaşında bir kız çocuğu da bulunmaktadır. Çandır köyünde gerçekleştirdiğimiz görüşmeler esnasında bu kız çocuğuna da sorular sorulmuş ancak verdiği cevaplardan çok detaylı bilgiler alınmamıştır. Katılımcılar arasından 14 kişinin eğitim durumu ilkokul, 2 kişinin ortaokul, 1 kişinin lisans ve 1 kişinin önlisanstır. Bu durumda söylemek mümkündür ki katılımcıların büyük çoğunluğu

ilkokul mezunudur. Katılımcıların demografik bilgilerini verdikten sonra çalışmanın bu bölümünde, yapılan görüşmelerin çalışma için önem arz edebilecek noktaları ilgili sorular ve cevaplar bağlamında tek tek analiz edilmiştir.

BULGULAR

Aile-Yakın Çevrede Düğünlerde Silah Atımı ve Nedenleri

Bazılarının ailesinde atılmıyor olsa tüm katılımcıların yakın çevresinde düğünlerde silah atılmaktadır. Görüşmeciler silah atmanın nedenlerini çok farklı ve çeşitli şekillerde açıklamaktadır. Silah atmanın bir amacının olmayacağını buna dayanarak nedenlerinde söyledikleri şeylerin aynı zamanda amaç olduğunu vurgulamışlardır. Sıralamak gerekirse; zevk, eğlence, alkol, stres atmak, keyif almak, para ve gövde gösterisi yapmak, gelenek, büyüklük duygusuna kapılmak, gösteriş yapmak, cahillik, kültürsüzlük, efelik, başkalarıyla kıyas ve yarış, kız tavlama, başkasını örnek almayı silah atmanın nedenleri olarak göstermektedirler. Çandır köyünde 44 yaşındaki erkek katılımcı düğünlerde havaya silah atımının sebeplerini şu şekilde ifade etmiştir:

Adam orada burada içiyor mesela, kafası güzel. Ben ayaktayım, yıkılmadım, bende para var gibi gösteriş yüzünden. Sende silah varsa bende de var diyor karşı tarafa gövde gösterisi yapıyor.

Aynı köyden 42 yaşındaki başka bir erkek katılımcı ise şunları söylemiştir:

Eskiden beri Osmanlı'dan gelen bir gelenekmiş bu. Coşkudan savaş kazanıldığında silahlar ateşlenirmiş. Adam bunları görür heves eder. Çocukları babadan heves eder. Büyüme duygusu, büyüklük duygusu hissedilir, önceden bayram namazlarından sonra da sevinçle silah atılırdı. Hem bayram sevinci ve kutlaması olurdu hem de namazdan çıkıldığı millete duyurulurdu. Ama şimdi öyle şeyler kalmadı. Başkaları atarsa ben de atarım diye düşünüyoruz artık.

Bu soru çerçevesinde katılımcılardan alınan farklı ve önemli bir cevap ise Çandır köyünde düğünlerde silah atılmasının sebebinin karşı tarafı yani düğün sahibini gururlandırmak olduğunu ve bunun düğün hediyesi olarak takı takmaktan daha önemli olabileceğini söylemişlerdir. 42 yaşındaki erkek katılımcılardan biri bu konu hakkında şunları söylemiştir:

Sevgimizi silahla belli ederiz biz. Silah atmak, fazla şarjör boşaltmak şereflendirmek gibidir. Düğünün ve kültürümüzün bir parçasıdır anlayacağın. Hatta takı gibi karşılık beklendiği zamanlarda olur takıdan daha kıymetlidir.

Silah Sıkma Deneyimi ve Hissettirdikleri

Katılımcılar arasında 11 kişi silah atma deneyimine sahipken, 7 kişi bu deneyime sahip değildi. Silah atma deneyimine sahip olmayan 7 kişinin 5 tanesi kadın, geriye kalan 2 tanesi erkektir. Kadınlar arasında silah atma deneyimi olan tek kişi ise Çandır köyündeki 14 yaşında olan kız çocuğudur. Katılımcı soru ilk sorulduğunda silah attığını söylememiştir ancak yanımızda olan babasının “Korkma kız atın ya söylesene” demesinin ardından babası aracılığıyla silah attığını dile getiren katılımcı, silah attığındaki hislerini şöyle belirtmiştir:

Güzel oluyor, iyi hissediyorum yani. Babam atığımı görünce mutlu oluyorum. Atabildiğimi görüyorlar. İzin olsa her gün atarım da izin olmadığı için atamıyorum.

Silah atma deneyimi olmayan katılımcılar buna gerek görmediklerini, silahı sevmediklerini ya da korktuklarını dile getirirken; silah atma deneyimi olan katılımcılar ise silah atmanın nedenleriyle

benzerlik gösterecek şekilde stres attıklarını, kendilerini yüksekte gördüklerini, iyi, güçlü ve gururlu hissettiklerini belirtmişlerdir. Silah atma deneyimi olan 10 erkek katılımcısının ikisi hala silah atmakta, daha önce atmış olduğu halde artık atmayan katılımcılar ise silah attıkları dönemi cahillik olarak adlandırmaktadır. Çandır köyünde 22 yaşındaki erkek katılımcı silah atarken hissettikleri hakkında şunları söylemiştir:

Yani insan stres atıyor gerçekten. Silah benim hobim gibi bir şey. İlgimi çekiyor. Şekli, şemali, patlaması falan.

Ovabayındır köyünden 84 yaşındaki erkek katılımcı ise gençliğinde silah atarken hissettikleri için gülererek şunları söylemiştir:

Gençliğimde yaptım çünkü zevk alıyordum, ne bileyim böyle değişik oluyordu. Karşı taraf atınca bende atmak istiyordum.

Silah atma deneyimi olanların gururlanma, zevk alma gibi bu hisleriyle birlikte ele alınması gereken diğer bir konu ise, katılımcıların belirttiği üzere silah atıldıktan sonra ertesi gün hissedilen ‘pişmanlık’ duygusudur. Bu pişmanlık duygusunu genellikle harcadıkları mermi parası için yaşamaktadırlar. Ovayındır köyünden 25 yaşındaki erkek katılımcı konuyla ilgili şunları söylemiştir:

...mesela adamın cebinde 20 TL, 30 TL parası var, mermiye veriyor hepsini. Düğünde mesela çıkarıyor 5 lira 10 lira çeviriyor mesela. Ama sabah kalktığında yaptığından kendi de pişmanlık duyuyor yani çünkü parasız kalıyor sonuçta gereksiz yere harcamış oluyor.

Çandır köyünden 42 yaşındaki başka bir erkek katılımcı ise mermiye giden paralardan ziyade başına gelen başka bir olay için pişmanlık yaşamıştır:

Arkadaşımın düğünüydü. Konvoyla kahve meydanına geldik mi gövde gösterisi olacak burada. Herkes silah atacak. Bizde tam atarken, olacak ya mermi bu; pat diye şurada ki tele gelmiş. O zaman baya bir korktum yani. Bayağı para ödemiştım. Pişmanlık olmaz mı? O telleri bağlamak için adamlar akşam etmiş. Zaten milli kayıptır bu. Hem o adamlar fazladan çalışıyor. Hem sen bir sürü masrafa giriyorsun. Boşuna iş yani. Ama daha dikkatli oldum. Atmama kararı değil de dikkatli atma gibi. Başkalarını da uyardım dikkat et diye. İyi olmadı. Yaptığım hatayı anlamıştım.

Kadınların Silah Sıkması

Katılımcıların bazıları kadınların da düğünlerde silah sıkıyor olmasına şiddetle karşı çıkarak kadınlara silah atmanın yasak olduğunu söylese de büyük çoğunluk kadınların da erkekler gibi silah sıkabileceğini aralarında bir fark olmadığını söylemiştir. Ovaköy’de görüşme yapılan kadınlar, “Ne erkek ne kadın ikisi de silah sıkmasın” ifadesini kullanmışlardır. Ovaköy’de 55 yaşındaki katılımcı ayrıca şu ifadeleri kullanmıştır:

Erkekler daha çok atar genelde. Erkek olduğunu mu ispat etmeye çalışıyor acaba diye soruyorum. Kadında atabilir. Ama neden hep erkekler kullanıyor. Ben kadın silah kullanırsa tepki gösteririm çünkü silah demek cinayet demek. Erkekte aynı ama onlar ben erkeğim deyip kendini üst görüyor bizden bir şey desen.

Çandır köyünden 49 yaşındaki erkek katılımcı ise konu ile ilgili şunları söylemiştir:

Bizim burada silah atmak çocuktan başlar. 10 yaşında kızın eline silah verirler yerine göre, babası elinden tutar o attırır. ...Erkekler atar da biz atamaz mıyız diye düşünür onlar. Kadın erkek eşittir bizim burada da yani. Traktöre, hayvana bakıp tarlada çalışıyorsa şimdi silahta

atabilirler yani. Ama bu devamlı olmaz. Kendi aile içinde düğünü olur orada atarlar ancak. Mesela bazen gelinin eline de verirler atsın diye.

Düğünlerde kadınların silah atmasının yanı sıra, kadının genel anlamda silah kullanmayı mutlaka bilmesi ve yeri geldiğinde kadınların da savunma ve korunma amaçlı silah kullanmaları gerektiğini düşünen katılımcılar da olmuştur. Çandır köyünden 42 yaşında erkek katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır:

Valla silah kullanmasını herkes öğrensın derim ben. Kimse yabancı olmasın. Yani maganda olmasın ama yeri geldiği zaman kullanmasını bilsin. Öğrenilmesi taraftarıyım. Bilinçli olduktan sonra öğrenilsin. Savunma amaçlı. Her zaman savaşa hazır olmak gerekir. Silahı bileceksin arkadaş, kullanmazsan kullanma. O yüzden kadın erkek fark etmez.

Yaşanan yaralanma-ölümler ve olaydan etkilenme durumu

Katılımcıların büyük çoğunluğu düğünlerde havaya atılan silahlar sebebiyle gerçekleşen yaralanma veya ölümlere şahit olmasalar dahi yakın çevrelerinde gerçekleşmiş olaylar hakkında bilgi vermişlerdir. Bazıları bizzat yaşamış ve şahit olmuş, bazıları için anlatılan olayları bilmektedir. Çandır köyünde silahın hobisi olduğunu söyleyen 22 yaşındaki erkek katılımcı yaşadığı olayı şöyle anlatmaktadır:

Düğün değildi ama bir kere kafamın üstünden geçti mermi. Küçüktüm o zaman. Çocuklarla kovalamaca oynarken dayı silahı doğrultmuş bende altından geçiyormuşum o sırada. Allah'tan kurusıkıymış. Silahın sıcaklığını hissetmişim. Ama bir düğünde yaralanma da olmuştu. Bizim Eyüp abinin kurusıkısı tutukluk yapmış, o çözmeye çalışırken silah ateşlenmiş ve dizinden diğer bacağına sekmişti.

Ovaköy'de 56 yaşındaki kadın katılımcı, gençliğinde şahit olduğu bir olayı anlatmış, olay sonrasında yapan kişinin ise bir türlü tespit edilemediğini belirtmiştir:

Eskiden evler önü tahta balkon şeklindeydi. Eski tip evler bunlar. Orada mesela düğün oldu mu bütün kızlar sıra sıraya dururdu. Ben de vardım kızın yanında. Düğünün olduğu yerden karşıdan biri silah attı, o da tam esniyormuş. Esnerken ağzından girdiğini biliyorum. Sonra kızcağız hiç ağzının suyunu tutamadı içine kurşun girince. Yazık.

Bu ve benzeri şekilde anlatılan ölüm ve yaralanma olaylarının yanı sıra, Çandır köyü katılımcıları köylerinde yaşanan olaylar hakkında aşağıdaki ifadeleri kullanmışlar, köylerinde silahın bilinçli bir şekilde atıldığını, çoğu kişinin silahı nasıl ve nereye atacaklarını bildiğini söylemiştir:

Pek sık olmaz öyle ölüm yaralanma ya görmedim. Bizde silah atmasını çoğu bilir. Bazıları bilmediği için oluyor onlar. Yakın köylerde oldu. Duyuyoruz üzüldük tabi ama bizim köy bilinçli.

Şahit olunan ya da duyulan bu olayların sonraki düğünlerde silah atmamak adına etkili olup olmadığı sorulmuştur ancak alınan cevaplardan bir süre etkili olsa da hiçbir şey değişmediği kanısına varılmıştır. Aşağıda bu konuyla ilgili iki ifadeye yer verilmiştir:

Etkiliyor. Aynı durumda benim ailem de olabilirdi. Benim çocuğumun ailemin gittiği düğünde kaza olsun istemem. Yapan işini düzgün yapsın yani. Bilinçli olunması gerekir. Ben de bir süre silahtan soğuyorum. Uzak kalmayı düşünüyorum ama bir süre sonra unutuluyor. (Çandır, Erkek, 44 yaş)

Olmasın diyorsun millete, yazık oldu gencecik kız çocuğuna diyorsun. Veya erkek olsun kız olsun... Belirli bir zamanın sonrası da bizim yaradılışımızda vardır bu, burada cenaze olur,

üç gün yas tutulur ertesi gün düğün olur. Aynı değişen bir şey olmaz yani yine unutulur. (Ovabayındır, Erkek, 70 yaş)

Ancak bunlara rağmen, yaşanan, şahit olunan ya da duyulan olaylar özellikle kadınlar üzerinde bir korku duygusu bırakmaktadır. Bu olaylar sebebiyle katılımcılar köylerindeki düğünlere gitmek istememekte, gittiklerinde ise her an silah atılabilir diye korku içerisinde olmaktadır.

Yasal Yaptırımlara Rağmen Düğünlerde Silah Kullanımı

Yukarıda sözü geçen olaylar sonrasında ölüm veya yaralanmaya sebep olan bireylerin ne gibi yasal yaptırımlara maruz bırakıldığı sorulmuştur. Ulaşılan sonuç yani katılımcıların genel olarak verdiği yanıt ise ya yapan kişilerin tespit edilemediği ya da ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldıkları üzerinedir. Bu sebeplere dayanarak katılımcılar cezaların az ve yetersiz olduğunu, denetleme olmadığı için kanunların işe yaramadığını belirtmişlerdir. Çandır'da 44 yaşındaki erkek katılımcı bu konu için şu ifadeleri kullanmıştır:

Cezalar az ve yetersiz. Adamın silahı ruhsatlı ama geliyor köy meydanında insanların önünde silahını çıkarıyor. Yani denetleme yok. Burada bin tane kovan varsa bunların çoğu ruhsatlı. Jandarma da biliyor mesela bunu ama analiz edilmiyor. Denetim az.

Yasal yaptırımların köy içerisinde öncelikli olarak muhtar tarafından gerçekleştirilmesi düşünülürken, katılımcılar muhtarın yapabileceği hiçbir şey olmadığını, muhtar herhangi bir şikâyette ya da anonsta bulunduğu zaman muhtara zarar verdiklerini anlatmışlardır. Benzer şekilde muhtar da o köyün bir üyesi olduğu için yakın çevresinde olan insanları da şikâyet edememektedir. Konu ile ilgili ifadelere aşağıda verilmiştir:

Ben burada muhtarı tokatladıklarını biliyorum. Atmayın diye anons ediliyor ya. Atılmayacak dediği için tokatladılar. ... Yani bu iş muhtarla olacak iş değil. Muhtar şikâyet etse 'geri al şikâyeti deniliyor' canına zarar veremezlerse malına zarar veriliyor. O da korkuyor şikâyeti geri alıyor. Tarımda mesela tam verim vakti adamın mısırını biçiyorlar bu bir daha yerine gelmiyor. Biz de toplu olarak şikâyet edemiyoruz. (Ovaköy, Kadın, 55)

Peki tüm bunlar olurken jandarma ne yapıyor sorusuna gelince ise katılımcılar jandarma silah sesi duyduğunda gelip köylüyü uyarsa da bazen işe yaramadığını, bazen de düğünün hemen orada dağıtıldığını söylemişlerdir. Bu noktada, havaya silah atma eylemi düğünler kadar asker eğlencelerinde de gerçekleştiği için köylülerin asker eğlencesi yapmadan önce jandarmaya haber vermek zorunda oldukları öğrenilmiştir. Bu bilgilendirme sonucunda yapılan anonslar ise silah atılma durumunu engellemiştir.

Çözümüne Yönelik Öneriler

Katılımcıların tamamı düğünlerde, asker eğlencelerinde ya da herhangi bir kutlamada havaya silah atılmasını sakıncalı bulmuştur. Bu durumun önlenmesi için ise farklı çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Katılımcıların bir kısmı devletin böyle zamanlar yani düğün, kutlama gibi olaylar için önlem alması gerektiğini söylemiştir. Bu önlem ise yapılacak olan düğünlere personel göndererek, hatta sivil personel göndererek, denetimin sağlanmasıdır. Katılımcılar düğünlerde havaya silah atılmasının önlenmesi için şunları söylemişlerdir:

Önlemine alması lazım devletin. Şimdi mesela asker düğünü oluyor, tamam önüne geçemiyor ama getirip iki tane personelini koyabilir yani. Sivil de koyabilir. Böyle mesela bizim köyde şu an 10 tane düğün olsa, 10'una da aynısını yapsan, 11. de millet alışacak artık atmayacak.

Diyecek "Ya jandarma geliyor, almıyorum mermi." diyecek mesela. Öyle bir önlem olabilir tabi. ... Ne bileyim ayda bir mesela okullarda konferans salonlarında toplantı olup bunu açıklayabilirler yani silahın zararlarını falan. (Ovabayındır, Erkek, 25)

Valla kendi düşüncem olarak söyleyeyim bunu. Her zaman da bunu derim mesela. Bir muhtar veyahutta önde gelen kişiler bunu... Şimdi muhtar oraya her düğünde bir araba jandarma dikse, "Burada silah atılmayacak arkadaşım." demiş olsa. Bir düğün, iki düğün, üç düğün sonra biter bunlar benim düşüncem. Ya da devlet her köyde kesin bir düğün alanı belirlese oraya da kamera yerleştirse bak bakalım silah atan oluyor mu. (Çandır, Erkek, 49)

Bu insanlar bilinçlendirilmeli. Bir canın ne kadar değerli olduğu anlatılmalı. Hevesiyse silah atmak av var ava çıksın. Ya da paintball alanlarına gitsinler. Atış poligonları yapılsın. (Çandır, Erkek, 20)

Önce köyde sözü geçenlerin bunu yapmaktan vazgeçmesi lazım. Muhtar, ihtiyar heyeti yapmaktan vazgeçerse onların sözü geçer. (Ovabayındır, Erkek, 84)

Yetmişli yıllarda ayda iki üç cinayet oluyordu. Ben muhtardım o zamanlar. Ben kendim spora yönlendirdim gençleri. Futbol topu falan getiriverdim. Ayakkabıları yoksa ayakkabı aldım. O zaman ihtiyarlar karşı gelirdi günaha sokuyorsun çocukları diye. Topladım gençleri traktörle dedim maç yapacağız. Çocukların anne babaları cinayetlerden dolayı birbirlerine dargın buna rağmen top oynattım. Top oynarken herkes silahları çıkarır bir yere koyardı. Ben 'çocuklar anne babalarınızı dinlemeyin artık bundan sonra kardeş olalım kaynaşalım bu ölüm olaylarını kaldıralım yapmayalım' derdim. Futbol sahası yaptırдық otuz köyün gençlerini toplayıp turnuvalar yapardık. Barış sağlandı. Cinayetleri unutturduk. Yani hanım kızım bu düğünlerde ki silah ateşlemelerin önüne de kültürle aktivitelerle geçilebilir. İnsanları oyalayacak bir şeyler olursa ve insanlara bu onular da eğitim verilirse bu durumlar azalabilir. (Ovabayındır, Erkek, 71)

Aslıhantepecik köyünden 69 yaşında olan ve bir asker eğlencesi sırasında torunu kalbinden yaralanmış olan erkek katılımcı ise Ekim 2018 tarihinde valiliklere gönderilmiş olan güncel gönderiyi de dikkate alarak şunları söylüyor:

Gazetede okuduk. Cumhurbaşkanımızın mesela valilere bir önerge verecekmış. Yani düğünlerde böyle silah atılmasın diye çok güzel bir şey yani önerge. Yani çok sevindik bu şeye yani böyle önergeye. Kim silah atarsa mesela muhtar veyahut biri bildirecek şeye, mesela bildirecek çok güzel bir şey yani. Sevindik yani buna. Keşke böyle uygulamaya geçse bir an önce de hiç olmazsa bu kazalar şey etse.

Düğünlerde silah kullanımına sunulan bu çözüm önerilerinin yanında, bir katılımcı bunu çok daha farklı bir şekilde yorumluyor ve şunları söylüyor:

Silah kullanmak öğretilsin. Bilinçli bir şekilde kullanılsın. Avcılık bile bilinçli yapılsın. Atış poligonları yapılsın. Siviller içindeki hırsını gidersin. İlla silah kullanmayı bırakalım olmasın. (Çandır, Erkek, 42)

Aynı köyden başka bir katılımcı ise "silahı bırakması için herkesin silahı bırakması gerektiğini aksi takdirde kendini güvende hissetmeyeceğini" söylüyor.

Bu çözüm önerilerinin yanında, katılımcılar yasal yaptırımlarla çözülmeyen bu duruma bireysel önlemler, bireysel tepkiler ve bazen örgütlenerek tepki oluşturmaktadırlar. Bireysel önlem olarak,

Ovabayındır köyünden 71 yaşında erkek bir katılımcı kendi çocuklarının düğününde “Silah atmayalım, mutsuz olmayalım” yazılı yirmi metrelik bir flama yaptırarak düğün yapılacak yere astığını ve bu yazı ile düğünlerinde hiç silah atılmadığını dile getiriyor. Aynı kişi, silah atılacağını bildiği için çok yakın arkadaşının düğününe de tepki göstermek amacıyla gitmiyor ve düşüncelerini şu şekilde ifade ediyor:

Ben yazı yazdırdığım için bir tek silah atılmadı. Anons yapıyoruz silah atmak yasaktır atmayın diye söylüyoruz ama formalite icabı oluyor. Dinlemiyor adam sarhoş atıyor. Komşuyuz akrabamız ters düşeriz diye şikâyet de edemiyoruz. Yakarım seni bildiririm jandarmaya diye caydırıcı konuşuyoruz ama yaptırım uygulayamıyoruz.

Ovaköy’de ise kadınlar kendi aralarında örgütlenerek gittikleri düğünde silah atılmaya başladığı an düğün alanını terk ediyorlar. 55 yaşındaki kadın katılımcı bu tepkileri ile ilgili şunları söylüyor:

...İlk önce ben kalkıyorum zaten. Arkamdan beni sevenler de kalkıyor. Oynayan da kalmıyor. Onlar da bakan olmayınca oynayan olur mu olmaz. Bu sefer erkeklere kalıyor meydan, bu sefer hem atıyorlar hem içiyorlar hem oynuyorlar. Biz kalkıp gidiyoruz ama pek bir işe yaramıyor. Anonslarla olmuyor kadınlarla nasıl olsun.

Görüldüğü üzere bireyler kendilerince düğünlerde silah kullanımının önüne geçmeye çalışmakta, silah atıldığında tepkiler göstererek bunu engelleme çabasına gitmektedirler. Başarılı olup olmadıkları tartışmalı bir konu olsa da en azından duyarsız kalmaz yerine çözüm bulmaya çalışmaları bu çalışma açısından oldukça önemlidir. Çözüm önerileri arasında en etkileyici bulunan çözüm önerisi ise Ovabayındır köyü eski muhtarlarından olan 71 yaşındaki erkek katılımcının hem düğün, asker eğlencesi gibi kutlamalarda hemde köy içerisinde olan diğer silah kullanımlarını azaltmak hatta yoka indirmek için, köyün gençleri başta olmak üzere spor faaliyetlerine, kültür etkinliklerine yönlendirmiş olmasıdır. Böyle bir yönlendirme özele indirildiğinde bizleri, tüm köyler tarafından benimsenmiş olsaydı düğünlerde silah kullanımı da bu kadar yaygın olmayabilirdi düşüncesine itmiştir. Düğünlerde havaya silah atılması hakkında devlet tarafından ‘geçerli’ ve ‘sürekli’ olabilecek önlemler alınmalıdır.

SONUÇ

Bireysel silahlanma kavramı bireylerin herhangi bir neden veya amaç doğrultusunda kendi özelinde silah bulundurmasıdır. Bu silah ruhsatlı ya da ruhsatsız olabilir. Bireyin evinde, iş yerinde, arabasında veya sürekli olarak yanında silah bulundurması o bireyin etrafında yaşayan diğer tüm bireyler için kısacası yaşadığı toplum için her ne olursa olsun can güvenliği açısından tehlike arz etmektedir. Bireyler kendilerini korumaya almak, kişisel ve aile güvenliğini sağlayacak olmak düşüncesiyle silah barındırıyor olabilirler. Düğün, nişan, maç sonrası kutlamaları gibi toplu ortamlarda silahı bir mutluluk, sevinç paylaşımı yapmanın aracı olarak da görüyor olabilirler. Ancak silah duyguyu ifade etmenin bir yolu olarak görülmemelidir. Tam aksine silah bir duygu ifadesi değil, ifade eksikliği olarak kabul edilmelidir.

Bireysel silahlanma olgusu tüm dünyayı ilgilendiren bir konu olsa da bu çalışmada Türkiye evreni üzerinden Balıkesir örnekleme ele alınmıştır. Toplumumuzda bireysel silahlanmaya en çok rastlanan alanlardan biri düğün törenleridir. Düğünlerde bireyler mutluluklarını sergilemek, nikâhı ve birlikteliği kutlamak amacıyla havaya silah ile ateş etmektedirler. Ancak atılan bu silahlar çoğu zaman bir yaralanmaya veya ölüme sebep olmaktadır. Bu durumda mutluluk, sevinç ya da kutlama amacıyla atılan silah tam tersine acıya ve üzüntüye sebep olmaktadır. Ülkemizde bu konu ile ilgili çok fazla yasal düzenleme ve tedbirler olsa da bu durumun önüne bir türlü geçilememiştir. Bunun temel sebeplerinden biri ise yapılan düzenlemelerin bu eylemin neden gerçekleştiğini bilmeden önlemler almaya çalışmaktır.

Buna dayanarak, bu araştırmanın temel amacı düğünlerde havaya silah atılmasının altında yatan sebepleri ortaya koyabilmekten doğmuştur. Çalışmada mülakat yöntemi kullanılmış, konu ile ilgili 18 katılımcı ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan sonuçlar ise şöyledir:

Odak noktası birey olan ve bireyin eylemlere, nesnelere yüklediği anlamlandırmayı kendine görev edinen sembolik etkileşimcilik kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, bireylerin düğünlerde silah atıyor olmasının kesin kalıplarla belirlenmiş bir amacı yoktur. Düğünlerde havaya silah sıkmanın temel sebepleri olarak alkol, eğitimsizlik ve eğlence gösterilmektedir. Çalışmanın veri analizinde görüleceği üzere bunun çok daha farklı sebepleri olsa da temel sebep bunlar olarak görülmüştür. Aynı zamanda unutmamalıdır ki, bu sebepler bölgeden bölgeye farklılık gösterebilir. Örneğin, çalışmanın örneklem alanında olan Çandır ve Ovabayındır köyleri arasında da farklılık gözükmektedir. Çandır köyü eğlencenin yanı sıra düğün sahibini gururlandırmak için silah atarken, Ovabayındır köyü bu durumun alkol ve cahillik sebepleriyle yapıldığını öne sürmektedir. Düğünlerde havaya silah atımının yasaklanması ve önlenmesi için yasal düzenlemeleri yetersiz bulan katılımcılar kendi çabalarıyla bireysel önlem ve bireysel tepki yöntemleri geliştirmişlerdir. Her zaman işe yaramıyor olsa da durumu değiştirmek adına çabalar durumdadırlar.

ÖNERİLER

Bu çalışma daha sonra yapılacak olan bireysel silahlanma çalışmalarına yol gösterici nitelikte olabilir. Aynı zamanda düğünlerde veya diğer özel günlerde havaya silah atılmasını engelleyecek tedbirlerin ‘toplumu anlayarak’ alınmasına yol açabilir. Bir toplumda bir konu ile ilgili geçerli yasaklar koyabilmek, o konunun sebeplerini çözümlenmekten geçmektedir.

Elbette bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardı. Kısıtlı zaman sebebiyle ulaşılabilecek köy ve birey sayısı buradakinden fazla bir sayıya ulaşamadı. Yine zaman yetersizliği sebebiyle aynı konu Kolluk Kuvvetleri ile görüşülemedi. Bu anlamda, düğünlerde havaya silah atmanın nedenlerini anlamak amacıyla yapılmış olan bu çalışma, farklı bölgeler veya farklı köyler çerçevesinde örneklem genişlemesine götürülebilir ve çalışma faydalı olacak şekilde daha fazla detaylandırılabilir.

Düğünlerde havaya silah atmanın önlenmesi için ise, her şeyden önce bireyler eğitilmelidir. Gerek silah kullanımı için silah ve ruhsat alımlarında, gerekse çocukluktan başlayarak belirli günlerde bireysel silahlanmanın zararları, bireysel silahsızlanmanın ise güzelliği ve topluma katabilecekleri okullarda ders konusu haline getirilmelidir. Yetersiz görülen yasal düzenlemeler yeniden gözden geçirilmeli gerek para gerekse hapis cezalarında artırılmalıdır. Aynı zamanda bu cezaların ve kuralların denetimi düzenli olarak yapılmalı, aksaklık oluşmasına izin verilmemelidir. Ayrıca bu noktada dikkatle belirtmek gerekir ki, bu çalışma sonucunda alkol satışının 18 yaş altına yasak oluşu ve belirli saatlerden sonra alkol satışının yasaklanması çok yerinde yapılmış bir düzenlemedir ancak yine de denetimlerinin mutlaka yapılması gerekmektedir. Kırsal kesimler özelinde köylerde belirli bir düğün alanı belirlenmeli, yapılacak kutlamalar, törenler bu alanda gerçekleştirilmeli ve alan güvenlik kameraları ile kontrol altına alınmalıdır. Köylülerin, mağdur veya rahatsız olacakları bir durum yaşadıklarında durumu haberdar edebilecekleri ‘Gizli Şikâyet Hattı’ kurulmalıdır. Bu sayede bireyler şikâyet ettiklerinde ortaya çıkmaktan ve silah atan kişilerle sorun yaşamaktan korkmayacaktır ki bu uygulama veri analizindeki değerlendirmeler ile ele alındığında en çok köy muhtarları için sevindirici olacaktır. Muhtarlar bağlamında baktığımızda da eğer gereği yok ise, muhtarlara devlet tarafından resmi bir silah verilmemelidir. Kamuoyu bilincini arttırmak amacıyla medyada kullanılan kamu spotu uygulamaları düğünlerde silah kullanımı üzerinde yoğunlaşmalı ve bu konudaki çalışmalar artırılmalıdır. Ayrıca, bireysel silahlanmadan tamamen uzaklaşmayacaksa, devlet sivillere de silah eğitiminin verilebileceği

atış poligonları yapmalı ve silah sahibi olmak isteyen bireyleri bu eğitime tabii tutmalıdır. Her şeyin ilk önce eğitimden geçtiğini unutmamak bu anlamda önemli olacaktır. Son olarak, Umut Vakfı öncülüğünde gerçekleştirilen 28 Eylül Bireysel Silahsızlanma Günü için devlet ve toplum desteği sağlanmalı, her yaş grubu bu konu hakkında bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Göksu, E. (2008). Türk Kültüründe Silah. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Kaya, P. P. (2009). Güvenli Yaşam İçin Hukuk. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Keha, M. (2017). Düğünlerde Yaşanan Olumsuzluklara Karşı Osmanlı Devleti'nin Almaya Çalıştığı Tedbirler. Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Vol. 1/3, ss.517523.
- Yamane, D. (2016). The Sociology of U.S. Gun Culture. Sociology Compass Published by John Wiley & Sons Ltd.
- Yıldırım, İ. & Karakaptan, E. (2011). Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Bireysel Silahlanma Hakkındaki Bakış Açıları. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

İnternet Kaynakları

- <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/bireysel-silahlanmada-turkiye-kacinci-sirada>
- <https://en.oxforddictionaries.com/definition/violence>
- https://docs.wixstatic.com/ugd/bb4a5b_5fdd5d33bd2c432796bb46d39873b726.pdf
- <https://www.haberler.com/kirikale-de-magandalara-karsi-her-dugune-bir-11004553- haberi/>
- <http://www.hukukihaber.net/mevzuat/dugunde-havaya-kursun-sikana-3-yil-hapiscezasih8974.html>
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/tum-illere-gonderildi-icisleri-bakanligindandugungenelgesi-40998997>
- <https://www.iansa.org>
- <http://www.milliyet.com.tr/polisler-dugunlerde-denetim-yapti-4-kirsehir-yerelhaber2046144/>
- <http://www.milliyet.com.tr/polisler-dugunlerde-denetim-yapti-4-kirsehir-yerelhaber2046144/>
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3709d5c671b0.39709337
- <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/havaya-ates-acana-agir-ceza-yolda360021.html>
- <http://www.umut.org.tr>
- <http://www.umut.org.tr/dugunlerde-silah-atilmasina-karsi-proje-odul/>
- <http://www.umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahli-siddet-haritasi-20172/>
- <http://www.umut.org.tr/28-eylul-bireysel-silahsizlanma-gunu/>

Ekler

Ek-1: Yarı-yapılandırılmış Görüşme Formu

Katılımcının;

Cinsiyeti: Yaşı: Eğitim Durumu: Mesleği:

1. Kendi ailenizde ya da yakın çevrenizde düğünlerde havaya silah atılıyor mu/atıldığı oldu mu? Evet ise, bunu neden yapıyorlar/yapıyorsunuz? Hayır ise, daha önce havaya silah atılan herhangi bir düğünde bulundunuz mu?
2. Daha önce hiç havaya silah attınız mı? Evet ise, havaya silah attığınız andaki hislerinizden bahsedermisiniz? Hayır ise, atmak ister miydiniz?
3. Erkeklerin/Kadınların bunu yapıyor olmasına nasıl bakıyorsunuz?
4. Bu sebeple yakın çevrenizden/köyünüzden duyduğunuz/bildiğiniz ölümler ya da yaralanmalar oldu mu? Oldu ise, olaydan biraz bahsedebilir misiniz?
5. Tanık olduğunuz bu olaydan sonra mevcut düşüncenizde herhangi bir değişiklik oldu mu? Ne oldu?
6. Yasal yaptırım olmasına rağmen hala yapılıyor olmasına dair ne düşünüyorsunuz?
7. Size göre düğünlerde havaya silah atmanın herhangi bir sakıncası var mıdır? Var ise, çözüme yönelik öneride bulunabilir misiniz?